

“Jeg er barnets advokat”

Professionelles forståelser af børnesyn

Helle Schjellerup Nielsen
Arbejdsrapport
2012:1

PROFESSIONSHØJSKOLEN

METROPOL

Indhold

Indledning	4
Tekstens opbygning	5
Introduktion til det overordnede tema om børnesyn	5
Oplæg til diskussion af forståelser og tilgange til børn	6
Hovedpointer fra diskussionen	7
At være barnets advokat, og at inkludere barnets perspektiv	8
Organisatoriske strukturer medfører, at barnet betragtes som problemet	8
Barnet skal blive i sin familie	9
Medarbejdernes intensioner kontra deres reelle praksis	9
Oplæg til diskussion af børnesyn kontra familiesyn	10
Hovedpointer fra diskussionen	10
Som udgangspunkt skal familien være i fokus	11
Som udgangspunkt skal barnet være i fokus	11
At tage højde for praksisfeltets faglige viden	12
Tværfaglighed indebærer forskellige synsvinkler	12
Faglige og personlige værdiers rolle i anskuelser af en sag	13
Mangel på faglig debat og dybde	13
Perspektivering i forhold til temaet børnesyn	14
Idealtypiske forståelser af børn	14
Medinddragelse	15
Tværfaglighed og helhedssyn	16
Litteratur	18

Indledning

Indeværende hæfte er en opsamling på to fokusgruppediskussioner, som blev gennemført med en undersøgelsesgruppe fra en enhed i Børnefamiliecenter København i november 2011. Fokusgrupperne blev faciliteret af forsker Helle Schjellerup Nielsen og forsker Cecilie K. Moesby-Jensen som en del af det igangværende 5-årige forskningsprojekt "Professionelles praksis i socialt arbejde med børn og unge". Projektet er forankret på Børneinstituttet, Institut for Socialt Arbejde, Professionshøjskolen Metropol¹.

Fokusgrupperne fungerede dels som refleksionsrum for medarbejderne, hvor de diskuterede deres faglige holdninger og værdier i forhold til særlige tematikker i deres arbejdspraksis. Og dels som endnu en kilde til forskningsprojektets dataindsamling. Nærværende opsamling på fokusgruppediskussionerne er dermed en del af forskningsprocessen, og ikke en analyse. Således afspejler opsamlingen udelukkende essensen af de forskellige forståelser, der kom til udtryk under fokusgruppediskussionerne². Denne opsamling skal betragtes som et læringsredskab, der kan udfordre og stimulere professionelle til diskussion og refleksion i fx personalegrupper.

Der var seks deltagere i hver fokusgruppe, og diskussionerne havde en varighed af ca. to timer. Grupperne var tværfagligt sammensat og bestod af: Sagsbehandlere, skolesocialrådgivere, familiekonsulenter og en psykolog. Hovedtematikkerne for diskussionen var *børnesyn og tidlig indsats*. Tematikkerne blev valgt, fordi de under projektets feltarbejde blev identificeret som centrale tematikker. Feltarbejdet bestod af 4 måneders deltagerobservation i forvaltningen og hos frontpersonalet samt individuelle interviews med alle medarbejdere i undersøgelsesgruppen. I fokusgrupperne blev tematikkerne præsenteret som delvist fiktive cases, der blev efterfulgt af diskussionsspørgsmål. De anvendte cases var konstrueret på baggrund af feltarbejdet, og var sammensat på tværs af

1 Der er i forbindelse med forskningsprojektet indgået partnerskab med København og Frederiksberg kommune.

2 De første forskningsresultater foreligger ved årsskiftet 2012/2013.

informanter såvel som feltnoter og interviewmateriale. Dette hæfte indeholder hovedpointerne fra fokusgruppediskussionerne, der omhandlede børnesyn³.

Fra forskningsprojektet vil vi rette en stor tak til medarbejderne, som tog sig tid til at deltage i fokusgrupperne, på trods af et usædvanligt arbejdspress i forbindelse med organisatoriske forandringer i undersøgelsesgruppen på gennemførelsestidspunktet.

Tekstens opbygning

Indeværende hæfte indeholder en kort introduktion til temaet børnesyn, samt en opsamling af de holdninger, der kom til udtryk i fokusgruppediskussionerne i forhold til de specifikke diskussionsoplæg. Denne opsamling er udelukkende af beskrivende karakter, og rummer således ikke endelige konklusioner. Opsamlingen er struktureret i overskrifter, som gengiver væsentlige pointer fra fokusgruppediskussionen. Ydermere indeholder hæftet en perspektivering af det identificerede tema i form af kortfattede hovedpointer fra relevant litteratur for den konkrete fokusgruppediskussion.

Introduktion til det overordnede tema om børnesyn

"Jeg er barnets advokat". Dette er et udsagn, der er hentet fra fokusgruppediskussionen. Det indikerer en bestemt forståelse af professionelles rolle og tilgang til børn i udsatte positioner, og dermed et bestemt børnesyn. Det, at tale om "børnesyn", er nærmest en trend i socialt og pædagogisk arbejde med børn og unge, men det er samtidig et begreb, der ofte bruges uden at blive defineret. Således fremstår det uklart, hvad begrebet indeholder, og det er derfor vanskeligt at vide, om der forstås det samme, når der tales om børnesyn.

Temaet børnesyn er udvalgt, fordi det under projektets feltarbejde, blev identificeret som centralt og endvidere bidrager til at belyse

3 Der er ligeledes udarbejdet et hæfte om professionelles forståelser af tidlig indsats.

6

projektets overordnede forskningsspørgsmål⁴. Et af formålene med vores forskningsprojekt har netop været at udforske de professionelle børnesyn. Samtidig var medarbejderne i undersøgelsesgruppen meget optaget af at arbejde med og inkluderer børns perspektiver, hvilket allerede kom til udtryk på en personale dag i projektets start, hvor medarbejderne fremhævede en interesse for at få undersøgt deres børnesyn. Derfor blev deltagerne i fokusgrupperne bedt om at diskutere forskellige temaer, som knytter sig til begrebet børnesyn. Frem for at stille det vanskelige og upræcise spørgsmål; hvad er jeres børnesyn; ville vi med fokusgrupperne give mulighed for en diskussion af, hvad medarbejderne finder vigtigt i arbejdet med børn, og af deres (forskellige) forståelser af børn. Deltagerne blev således gennem cases præsenteret for to aspekter, som havde vist sig særlige væsentlige under feltarbejdet. Dermed blev de bedt om at diskutere a) Forståelser og tilgange til børn og b) Børnesyn kontra familiesyn, da disse aspekter kan bidrage til at indkredse deres børnesyn, og det de finder væsentligt i arbejdet med børn og unge.

Oplæg til diskussion af forståelser og tilgange til børn

I fokusgrupperne blev deltagerne præsenteret for, at de skulle diskutere børnesyn på baggrund af to cases. Nedenstående case blev oplæst som oplæg til diskussion om forståelser og tilgange til børn:

Casen beskriver, hvordan en fiktiv personalegruppe på et gruppe-møde diskuterer forskellige forståelser og tilgange til børn.

Jane siger: *"Vi har et anderledes børnesyn heroppe, end de har ude i almensystemet. De har en tilbøjelighed til at se barnet som problemet"*.

Mette indvender: *"Børnesyn er meget individuelt, jeg tror ikke, at vi har et særligt børnesyn i vores personalegruppe, og derfor er det netop vigtigt at diskutere, hvilke bevæggrunde, der ligger til grund for den måde, vi beslutter og handler på"*.

4 Projektets overordnede forskningsspørgsmål: "Hvordan håndterer professionelle deres praksis i forhold til indsats og behandling af udsatte børn og unge, og hvilke forhold påvirker denne praksis?"

Jens tilkendegiver sin holdning: *"Børnene er symptombærere på problemerne i familien, de er ikke problemet. Det handler om at støtte familien til at gøre det anderledes, og det er vores primære arbejde."*

Mens Martin fastslår: *"Børn skal høres i sagerne, og en eventuel indsats skal tilrettelægges, så den tilgodeser barnet bedst muligt. Det handler om at være opmærksom på, at børn ikke bliver overbelastede. Det er så vigtigt, at børnene hører, at vi er opmærksomme på, hvad der foregår i deres liv, og at de hører, at vi ønsker at hjælpe".*

Og Mette udtaler: *"Vi skal behandle dem med respekt og værdighed, men samtidig anerkende, at de er børn. De skal have en oplevelse af at blive forstået. Det er vigtigt at få børnenes oplevelser af deres egen situation, og samtidig ikke at overskride deres grænser".*

Casen blev efterfulgt af følgende spørgsmål: *Historien afspejler forskellige forståelser og tilgange til arbejdet med børn. Hvad synes I er vigtigt i arbejdet med børn?*

Hovedpointer fra diskussionen

At inkludere barnets perspektiv ved at høre dem, og forsøge at forstå deres oplevelser var fremtrædende i deltageres tilgang til deres arbejde med børn, om end tidspres til tider sås som en barriere for dette. Medarbejderne tog afstand fra at gøre barnet til problemet, idet de generelt forstår barnet som symptombærer for sociale vanskeligheder i deres familie. De gav udtryk for en forståelse af børn som forankret i deres familie, og foreslog forskellige familienære indsatser som støtte til, at barnet kan forblive hos sin familie. Deltagerne fremhævede endvidere, at der på en række områder er diskrepans mellem gode intentioner og reel arbejdspraksis.

At være barnets advokat, og at inkludere barnets perspektiv

Det, at betragte sig selv som barnets advokat, sås som en fremtrædende rolle for deltagerne. Som eksempler på deres advokerende rolle nævntes, at medarbejderne kan understøtte børn i formidling af det, de ser som problemer i skolen, dagtilbuddet eller familien eller fx, når forældre underkender deres barns oplevelser. For eksempel sagde en deltager: *"Det er vigtigt at give børnene rum til at kunne tale frit, hvis de vil"*. Medarbejderne anså det for meget væsentligt, at barnets perspektiv anerkendes, imødekommes og medinddrages, der hvor børnene er. Som en deltager påpegede: *"Det handler om at tage udgangspunkt i barnets villighed, at være åben overfor at høre, hvad barnet siger, da det er den virkelighed, de befinder sig i"*. En anden deltager fremhævede: *"Børn skal være med til det meste på børnenes præmisser, de skal spørges, men altid have mulighed for at trække sig"*. Men samtidig problematiserede medarbejderne, at de nogle gange vælger ikke at holde en børnesamtale, og at de retfærdiggør dette med et argument om tidspres.

Organisatoriske strukturer medfører, at barnet betragtes som problemet

Deltagerne i fokusgrupperne betragtede det som et dilemma, at mens de generelt forstår børn som symptombærere for vanskeligheder i deres familie, så bliver børnene ofte reelt problemet som følge af organisatoriske strukturer fx i kraft af, at der oprettes en børnesag, og at det dermed er børnene, der får tilkøbt en foranstaltning. Således sagde en medarbejder: *"Det burde være familien, der havde en sag, det er jo stigmatiserende, at barnet skal have en sag"*. Deltagerne gav flere eksempler på, hvordan den organisatoriske opdeling i flere grupper (undersøgelingsgruppe, børnegruppe og ungegruppe) kan skabe uhensigtsmæssige forhold for børnene, fx nævnte en deltager: *"Når der kommer endnu en underretning på et barn, som allerede har en sag, kan barnet i princippet have to sagsbehandlere, en i undersøgelingsgruppen og en i foranstaltningsgruppen"*. Mens en anden deltager understregede: *"Det er problematisk, at hvert barn i en familie kan have hver sin sag og dermed hver sin sagsbehandler"*.

Barnet skal blive i sin familie

Deltagerne fremhævede, at børn som udgangspunkt skal være hos deres forældre. I den forbindelse ansås det som socialforvaltningens rolle at kompensere for det, forældrene ikke kan. For eksempel blev der sagt: *"Der tænkes for lidt i støtte til familien over meget lang tid som alternativ til anbringelse. Vi skal ikke bare fjerne støtten, så snart det begynder at se ud til at gå godt men give det tid"*. En anden medarbejder fremførte: *"Vi må prøve at gøre det så godt, vi nu kan, med de forældre de nu har"*. Medarbejderne efterlyste desuden flere familienære indsatser, de nævnte fx hjemmehjælp eller en husmorordning; en kombination af støtte i hjemmet og en aflastningsfamilie i nærmiljøet, så barnet kan blive i sine nære omgivelser; eller fx udvidet aflastning (omvendt anbringelse), hvor professionelle tilknyttes hjemmet i stedet for, at barnet anbringes eller kommer i aflastning.

Medarbejdernes intensioner kontra deres reelle praksis

Deltagerne i fokusgrupperne mente, at gode intentioner ind i mellem kolliderer med praksis, de betragtede dette som et vilkår i arbejdet. For eksempel nævnte en: *"På trods af intentioner om at arbejde tværfagligt, arbejder vi i adskilte systemer. Det handler jo også om at komme ud og møde hinanden og kommunikere omkring, hvordan vi kan bruge hinanden. Jeg føler bare, at jeg er en produktionsmaskine"*. De fremhævede ligeledes tidspresset – det, at der aldrig er tid nok på gruppemøderne, til at nå at behandle alle sager – som en forhindring for at bringe tværfagligheden i spil på møderne. Tidspresset blev desuden givet som årsag til, at barnets perspektiv ofte "forsvinder", idet indholdet af børnesamtalen nedtones, når en sag præsenteres på gruppemødet, eller som en deltager sagde: *"Nogle gange bliver det på kompromis med tidsfristen for undersøgelsen, at børnesamtalen ikke bliver holdt"*. Medarbejderne problematiserede desuden organiseringen med opdeling i undersøgelsesgruppe og foranstaltningsgrupper, de oplever ikke denne opdeling som ideel i arbejdet med at støtte familierne, da overleveringen af faglig information fra en gruppe til en anden indebærer brud i sagsbehandlingskontinuiteten.

Oplæg til diskussion af børnesyn kontra familiesyn

Børnesyn kontra familiesyn var det næste tema i fokusgruppediskussionen. Og diskussionsoplægget var følgende: I denne case diskuterer en fiktiv personalegruppe det vanskelige i at skulle forholde sig til både børn og forældre uden at tabe barnet af syne.

Martin siger: *"Jeg er med årene blevet blød om hjertet, der skal mindre til at bekymre mig end tidligere. Jeg synes oftere, at børnenes situationer er uholdbare, og at forældrene får for mange chancer. Selvfølgelig er forældrene vigtige, men der er en grænse for, hvor meget børn skal igennem". "Jeg er enig", siger Mette, "nogle gange bliver der fokuseret for meget på de problemer forældrene har. I stedet skal vi i dybden med, hvordan forældrenes vanskeligheder påvirker børnene".*

Jane supplerer: *"Signs of Safety er med til at holde fokus på de komplicerende faktoreres indflydelse på barnets trivsel, men glemmer at se problematikken i et helhedsperspektiv. Nogen gange lægger vi for meget vægt på, at barnet trives i skolen og for lidt på de barske vilkår derhjemme".*

Martin fortsætter: *"Man kommer til at blive blind for bekymringerne fordi, man er så optaget af familiens ressourcer".*

Og Mette indvender: *"Jeg synes nogle gange vi kommer til at fortabe os i de problemer forældrene har, vi er jo børnenes sagsbehandler og ikke forældrenes".*

Denne case blev efterfulgt af følgende spørgsmål: *Hvordan håndterer I forældrenes problemer samtidig med, at I holder fokus på barnet? Hvordan undgår I at blive for involveret i forældrenes problemer på bekostning af barnets vanskeligheder?*

Hovedpointer fra diskussionen

Overordnet set mente deltagerne i fokusgruppediskussionerne, at det primære fokus skal være på barnet men, at barnet og dets sociale omstændigheder skal ses i forbindelse med deres familie.

Således drejer det sig ifølge deltagerne i højere grad om at se sammenhænge og samspil end at betragte børnesyn som kontrast til familiesyn. Desuden betragtede medarbejderne deres forskellige arbejdspositioner, herunder om de har deres primære kontakt med børn eller forældrene, som styrende for deres umiddelbare perspektiv på henholdsvis barnet eller familien.

Som udgangspunkt skal familien være i fokus

De medarbejdere, hvis kerneopgaver er relateret til familien, fremdrog især, hvordan de arbejder med fokus på hele familien. En sagde: *"Man er nødt til at tage hånd om det, der fylder, før man kan tale om, hvordan børnene har det. Vi tager os af forældrenes problemer samtidig med at bevare fokus på barnet, hvis vi kun kigger på barnet, får vi aldrig forbedret deres miljø"*. En anden medarbejder gav udtryk for at: *"SOS kan være med til at skabe et motiveret samarbejde, et fælles projekt med forældrene, som en slags kompas i arbejdet"*. Mens en tredje understregede hjemmebesøg som væsentligt for et godt samarbejde med familier: *"Hjemmebesøg skaber en bedre kontakt med familien. Det kan være med til at udvide synsfeltet at møde dem hjemme. Jeg får stillet andre typer spørgsmål til familien end ved et møde på forvaltningen"*.

Som udgangspunkt skal barnet være i fokus

De medarbejdere der som udgangspunkt har fokus på barnet, fremhævede Signs of Safety (SOS) som en hjælp til at sikre fokus på bekymring for barnet. At tage udgangspunkt i barnet blev fx udtrykt på følgende vis: *"Fokus på barnet kan være at forsøge at skabe håb for familien om, at der kan ske forandring til gavn for deres barn"*. Det blev betonet, at selvom børn ifølge serviceloven ikke skal partshøres i undersøgelsesprocessen, er det en faglig målsætning i gruppen at bestræbe sig på at holde børnesamtaler i hovedparten af undersøgelserne. Medarbejderne fremdrog forskellige måder, hvorpå de inkluderer barnets perspektiv, fx sagde en af medarbejderne: *"Barnets perspektiv kan inkluderes ved at undersøge, hvordan barnets grundstilling er, hvordan relaterer de sig til deres"*

forældre, til deres søskende, hvordan er familiedynamikken". Og en anden fremhævede hjemmebesøg som givtigt: *"Børnesamtalen kan godt være et hjemmebesøg, især når barnet ikke har sprog til holde en formel samtale. Besøg giver en god fornemmelse af, hvordan barnet lever. At se deres værelse og opleve barnet fortælle om eller være i dets værelse, kan give et godt indtryk af, hvad det er for et barn, man har med at gøre"*.

At tage højde for praksisfeltets faglige viden

Nogle deltagere mente, at Signs of Safety er for konkret fokuseret, og at metoden ikke tager højde for den faglige viden, der er til stede i praksisfeltet, dette gælder især i forhold viden om mulige negative konsekvenser af specifikke sociale problematikker på sigt. Deltagerne efterlyste, at de går mere i dybden i deres sagsbehandling. For eksempel nævnte en medarbejder i relation til de udtalelser, der indgår i deres undersøgelser: *"Når vi har en umiddelbar god skoleudtalelse, så glemmer vi at se på, hvad står der egentlig i de skoleudtalelser? Hvad er det udtryk for? Og hvordan indgår det i det samlede billede af barnet?"*. Medarbejderne understregede således betydningen af at betragte en sag ud fra et helhedssyn på barnets vilkår og situation og ligeledes at træffe velovervejede fagligt funderede beslutninger. Det blev desuden påpeget, at sager ikke bør lukkes ved umiddelbar trivsel hos barnet, når der er kendskab til fx alkohol, vold eller psykisk sygdom i familien. Det blev yderligere anset for vigtigt at have et beredskab, som bygger på medarbejdernes faglige erfaringer og viden.

Tværfaglighed indebærer forskellige synsvinkler

Tværfagligheden i undersøgelsesgruppen ansås af medarbejderne som en styrke, og den blev fremhævet som kvalitetsskabende og som en mulighed for, at forskellige synsvinkler bringes i spil. For eksempel sagde en af medarbejderne om gruppemøderne og den tværfaglige betydning: *"Tværfaglige gruppemøder er vigtige, de giver mulighed for at se en sag fra forskellige vinkler, så man ikke*

bliver opslugt af en bestemt fortælling". Og en anden medarbejder fremhævede Signs of Safety som et godt redskab til at fremme tværfaglighed: "SOS kan være med til fremme tværfagligheden. Metoden gør, at kaos bliver struktureret, når det visualiseres, og dette giver samtidig bedre mulighed for at spørge ind ud fra forskellige faglige vinkler på gruppemøder, netværksmøder eller andre tværfaglige møder".

Faglige og personlige værdiers rolle i anskuelsen af en sag

Deltagerne understregede, at de som myndighedspersoner skal være opmærksomme på, at der findes forskellige levestandarder og værdier, og at egne værdier ikke spiller for meget ind i forhold til bekymring for et barn. En medarbejder fortalte: *"Vi har diskuteret, hvad man kan stille af krav til et hjem, og hvis syn på, hvordan et hjem skal se ud, der skal være dominerende".* Som personlige værdier blev fx nævnt: *"Der går noget i gang i mig, når jeg ved, at børn lever i et fuldstændig uhumsk kaos, det synes jeg er svært at acceptere, men det er værdier, jeg skal være opmærksom på ikke spiller for meget ind i forhold til den bekymring, man i øvrigt har".* Og en anden medarbejder sagde: *"Jeg tænker meget på stemningen i et hjem, er der en rar stemning".* Deltagerne fremhævede, at det at dele sager i et tværfagligt team, kan være med til ikke at blive for personlig, idet man bliver mere bevidst om, hvad og hvordan en sag påvirker en.

Mangel på faglig debat og dybde

Medarbejderne i fokusgrupperne efterlyste debat om fælles forståelser fx i forhold til en klar fælles definition af trivsel og konkrete mål med deres arbejde. Der blev blandt andet sagt: *"Vi mangler at få snakket fælles faglige forståelser. Det der ikke havde været godt nok for mit barn, er åbenbart godt nok for området's børn".* De efterlyser desuden, at det på gruppemøderne prioriteres, at der er tid til at gå mere i dybden med den faglige diskussion af sager. For eksempel sagde en af medarbejderne: *"Når vi diskuterer sager, kunne vi godt få linet op, de og de muligheder er der som første skridt, det er vi nødt til at prøve af, så er der de og de muligheder som næste skridt, og hvilken betyd-*

ning har det så, når vi har været det her igennem. Vi sidder ofte og snakker lidt hid og did uden at blive fuldstændig konkrete med en plan". Samtidig savner deltagerne en større åbenhed omkring, hvad gruppens arbejde og deres beslutninger primært er styret af, er det fx faglighed, samarbejdsvilje, økonomi eller andet. I relation til dette problematiserede en deltager: "Hvad er egentlig vores mål, fx bør vi stille spørgsmålstejn ved, om vores tilbud nødvendigvis er et bedre alternativ til situationen lige nu derhjemme".

Perspektivering i forhold til temaet børnesyn

Dette afsnit er en kort præsentation af udvalgte publikationer og studier, der relaterer sig direkte til nogle af de forståelser og holdninger som medarbejderne fremførte og diskuterede i relation til børnesyn. Denne perspektivering kan fungere som afsæt til yderligere refleksion eller inspiration til videre læsning i de præsenterede udgivelser. I det første afsnit præsenteres en overordnet betragtning i forhold til emnet børnesyn. De efterfølgende afsnit er mere specifikke og direkte relateret til drøftelserne i fokusgrupperne.

Idealtypiske forståelser af børn

Barndomsforskeren Hanne Warming (2011) diskuterer i sin bog, *Børneperspektiver – Børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde*, tre forskellige idealtypiske forståelser af børn. Det første perspektiv benævner hun et *udefra perspektiv*. Dette er karakteriseret ved, at det er den voksnes forståelse af barnets liv, ønsker, problemer og muligheder for udvikling, der ligger til grund for den voksnes måde at handle på. Denne forståelse tager udgangspunkt i den voksnes forståelse af barnets bedste. Det andet perspektiv er et *indefra perspektiv*, som er karakteriseret ved, at den voksne forsøger at sætte sig i barnets sted. Det vil sige, at den voksne forsøger at forstå, hvordan barnet anskuer sin livssituation, og hvad denne situation måtte indebære af udfordringer og muligheder. Det tredje perspektiv tager udgangspunkt i *børns egne artikulerede holdninger, oplevelser og ønsker*, og her er ambitionen at give barnet "ordet". Denne forståelse illustrerer en erkendelse af,

at barnet har egne holdninger m.m., som den voksne skal lytte til, men anskuelsen indeholder ligeledes en erkendelse af, at barnets holdninger skal hjælpes på vej af den voksne. Disse tre forståelser er relevante og interessante fordi, de kan bidrage til at strukturere diskussioner af (forskellige) børnesyn.

Medinddragelse

En af de centrale pointer i fokusgruppediskussionen var vigtigheden af at inddrage børnene, og medarbejderne bragte flere aspekter ind i diskussionen om deres rolle i denne faglige prioritering, fx rollen som barnets advokat. Professionelles advokerende rolle fremhæves netop af Karen-Asta Bo og Ingrid Gehl (2012) i teksten *Samtaler med børn*. De fremfører, at den professionelle rolle i børnesamtaler er at skabe rum for inddragelse af barnets perspektiv, hvilket kræver at lytte til barnet, og at give det sin fulde opmærksomhed, og de pointerer samtidig, at dette er udfordringen og "kunsten" i samtalen med barnet. Barnets perspektiv er ofte et andet end forældrenes og andre voksnes, derfor er børn vigtige aktører i behandlingen af deres egen sag. Forståelse af og indsigt i barnets perspektiv udvikles i dialogen, og det er igennem denne proces, at den professionelle kan forsøge at anlægge barnets perspektiv, og at forståelsen af problematikken nuanceres i forhold til fx forældrenes og andres perspektiver (ibid.:274). Warming fremhæver ligeledes dialogprincippet som et betydningsfuldt element i en ændring i synet på børn og en stigende grad af borgerrettigheder. Hun fremstiller dog en øget orientering mod dialog og medinddragelse i samspil med andre væsentlige elementer af socialt arbejde med børn i udsatte positioner, idet dette arbejde ligeledes er påvirket af administrative og økonomiske ændringer, fx krav om indførsel af standarder og et øget antal sager pr. sagsbehandler (Warming 2011:184). Netop det krydspres socialfagligt arbejde foregår i beskrives i flere andre publikationer, fx en undersøgelse fra Ankestyrelsen (2010), der identificerer et øget tidspres i sagsbehandlingen på børne- og ungeområdet som hovedårsag til, at lovmæssige regler ikke overholdes. Undersøgelsen viser desuden, at sagsbehandlere har en enten-eller-attitude til deres arbejde i

forhold til prioritering af enten skrivearbejde eller borgerkontakt. Sagsbehandlere oplever det således som et dilemma at skulle balancere i forhold til enten at prioritere handling eller skrivebordsarbejdet. Overholdelse af proceskrav sker ofte på bekostning af borgerkontakt og grundig udførelse af den socialfaglige del af arbejdet (ibid.:26ff). Dette er overensstemmende med fokusgruppedeltagerne oplevelser af, at det at opfylde diverse krav ikke tillader tid til fx råd og vejledningssager. En anden undersøgelse foretaget af Dansk Socialrådgiverforening (2011) viser netop en ulige fordeling af tidsforbrug for sagsbehandlere på børne- og ungeområdet, idet blot 18 % af deres tid bruges på borgerkontakt, mens 48 % af arbejdstiden går med administrative opgaver, 16 % bruges på møder og 18 % på andre ting. Der er altså tilsyneladende overensstemmelse mellem aktuelle landsdækkende undersøgelser af socialfaglige praksis på børneområdet, og fokusgruppedeltagerne oplevelser af, hvordan tidsfrister kan være årsag til, at børnesamtaler ikke afholdes samt, at sagspresset kan medføre, at barnets perspektiv nedtones på faglige møder.

Tværfaglighed og helhedssyn

Diskussion af helhedssyn og tværfaglighed såvel internt i undersøgelsesgruppen som på tværs af socialfagligt samarbejde var blandt andet i centrum i fokusgruppediskussionen om forståelser af og tilgange til arbejdet med børn i udsatte positioner. Kirsti Lauvås og Per Lauvås (2006) fremhæver i bogen *Tværfagligt samarbejde – Perspektiv og strategi* netop flerfaglighed som en nødvendighed for bedst muligt at tilgodese en helhedsorientering. De beskriver fx tværfaglige team som kendetegnet ved, at forskellige fag og professioner er repræsenteret i teamet. I det tværfaglige team kombineres kundskabs- og færdighedsområder til en fælles tværfaglig indsigt. Denne læringsproces er desuden kendetegnende for det, der ofte betegnes som "lærende organisationer" (ibid.:210). Lauvås og Lauvås fremhæver tre givtige forhold ved tværfaglige team: de kan øge handlingskapaciteten, fordi sammensatte og komplekse opgaver ikke varetages af enkelt individer; ressourcer kan fordeles og koordineres mere effektivt i forhold til fælles mål og resultat-

svar samt, at en integrering af alle kompetencer potentielt giver mere end summen af de enkelte medarbejders kompetencer (ibid.:211). Disse fordele ved tværfaglige team er dog ikke nødvendigvis til stede i tværgående eller tværsektorielt samarbejde, hvor samarbejdet tilsyneladende kan støde på barrierer (Zeeberg 2012).

På baggrund af en undersøgelse af vilkårene for samarbejde mellem forskellige faggrupper på forskellige indsatsområder i socialfagligt arbejde med børn understreger sociologen Morten Ejrnæs (2004:219) i sin bog *Faglighed og tværfaglighed*, at det tværfaglige samarbejde ikke handler om at tilstræbe en faglig enighed men, at forskellige holdninger og perspektiver netop kan være frugtbare. Derfor er det væsentligt at udvikle en organisationskultur, hvor uenighed værdsættes, og det er således især de sager, der er forskellige holdninger til, som bør diskuteres i tværfaglige fora. Birgitte Zeeberg (2012) retter i teksten *Det udsatte barn blandt mange professionelle* fokus på samspillet mellem faglighed, tværprofessionalitet og borgerdeltagelse og konkluderer: "*Integreres disse tre områder, og relateres de til idealet om helheder og sammenhænge såvel i bredden som i dybden, antages det muligt, at et tværgående samarbejde kan skabe forbindelser, hvis virkninger betragtes som meningsfulde og sammenhængende for barnet.*" (ibid.:266). I fokusgruppet Diskussionen kædede medarbejderne ligeledes brobygning, tværfagligt samarbejde og helhedssyn sammen med den gavnlige betydning dette har for en mere nuanceret og fagligt funderet tilgang til børnene.

Litteratur

Ankestyrelsen (2010). *Udfordringer i sagsbehandlingen på området for udsatte børn og unge*. Ankestyrelsens velfærdsundersøgelser.

Bo, K.-A. & I. Gehl (2012). *Samtaler med børn*. I: Bo, Guldager og Zeeberg (red.). *Udsatte børn. Et helhedsperspektiv*. København: Akademisk Forlag.

Dansk Socialrådgiverforening (2011). 11 minutter i timen til borgerkontakt i børn og ungeforvaltninger. <http://www.socialrdg.dk/Files/Filer/FagOgPolitik/Boern%20og%20unge/2011-05-12-Notat-Tidsforbrug-boerneomraadet.pdf>

Ejrnæs, M. (2004). *Faglighed og tværfaglighed. Vilkårene for samarbejdet mellem pædagoger, sundhedsplejersker, lærer og socialrådgivere*. København: Akademisk Forlag.

Lauvås, K. & P. Lauvås (2006). *Tværfagligt samarbejde. Perspektiv og strategi*. Århus: Klim.

Warming, H. (2011). *Børneperspektiver. Børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde*. København: Akademisk Forlag.

Zeeberg, B. (2012). Det udsatte barn blandt mange professionelle. I: Bo, Guldager og Zeeberg (red.). *Udsatte børn. Et helhedsperspektiv*. København: Akademisk Forlag.

Professionshøjskolen Metropol

Børneinstituttet
Kronprinsesse Sofies Vej 35
2000 Frederiksberg

Telefon +45 72 48 75 00
info@phmetropol.dk
www.phmetropol.dk

ISBN: 978-87-700-8142-9